

Svar till delbetänkande av miljötillståndsutredningen: Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten

2025-11-10

Diarienummer KN2025/01543

Om Kärnfull Next

Kärnfull Next AB är ett svenskt projektutvecklingsbolag som etablerar små modulära kärnreaktorer (SMR) i partnerskap med kommuner, industri och internationella leverantörer.

Bolaget driver i dag förstudier i bland annat Valdemarsvik (genom ReFirm Målma AB), Motala och Karlshamn, där frågan om markens och vattnets lämplighet för ny energiproduktion är central.

Vår erfarenhet visar att det i dagens regelverk är för sent i processen som staten tar ställning till grundläggande diverse områdesskydd, vilket skapar stor osäkerhet för både kommuner och investerare. Ett tidigare besked, såsom föreslås i denna utredning, skulle avsevärt stärka förutsägbarheten i tillståndprocessen.

Sammanfattning:

Kärnfull Next AB välkomnar förslagen i SOU 2025:88 och ser positivt på att utredningen tydligt adresserar behovet av tidigare och mer förutsebara statliga besked i frågor om mark- och vattenanvändning.

För projekt av nationell strategisk betydelse, såsom ny fossilfri elproduktion genom små modulära reaktorer (SMR), är det avgörande att regeringens principiella ställningstagande kan erhållas redan i ett tidigt skede. Det stärker investeringsviljan, kortar processerna och minskar risken för dubbelarbete mellan kommuner, myndigheter och verksamhetsutövare.

Kärnfull Next tillstyrker därför förslaget om ett nytt områdesanvändningsbesked, men understryker samtidigt att denna nya ordning måste samordnas med förslagen i KN2025/01871 (se även SOU 2025:7 och KN2024/01912 för full insyn i detta arbete) om en moderniserad tillåtlighetsprövning för ny kärnkraft. Den nya lagen får inte bli ett ytterligare processkikt eller hinder för tillämpningen av den tillståndsmodell som föreslås i KN2025/01871.

1. Vårt ställningstagande till utredningens förslag

Ny lag om hushållning med mark- och vattenområden: Vi tillstyrker att bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken samlas i en ny lag. Detta skapar ett tydligare och mer överskådligt regelverk, särskilt för projekt som omfattar flera lagstiftningsområden.

Begreppet god hushållning bör dock ges en tydlig koppling till Sveriges klimat- och energipolitiska mål, för att säkerställa att lagen stödjer omställningen till fossilfri elproduktion.

Införandet av områdesanvändningsbesked: Kärnfull Next tillstyrker förslaget i sin helhet. Ett områdesanvändningsbesked kan ge tidig klarhet om statens syn på en plats, minska prövningsriskerna för större investeringar och skapa effektivare användning av myndigheternas resurser.

Vi föreslår att regeringen eller Boverket utarbetar en nationell vägledning för hur ett områdesanvändningsbesked ska utformas och vilka underlag som krävs, särskilt för projekt inom energiförsörjning och industri.

Det är även av betydelse att den nya lagen utformas på ett sätt som uppfyller EU:s krav enligt MKB-direktivet och habitatdirektivet, men utan att införa onödiga prövningsnivåer eller dubbel miljöbedömning.

Kommunens och länsstyrelsens roller: Vi stödjer förslaget om tidigare samordning mellan kommun och länsstyrelse, men vill betona att områdesanvändningsbeskedet inte bör inskränka det kommunala planmonopolet. Beslutet ska fungera som statlig vägledning och underlag till den fortsatta planeringen, inte ersätta kommunens ställningstagande.

2. Samordning med pågående tillståndsreformer

Bakgrund: SOU 2025:88 måste ses i relation till de parallella reformer som föreslås i KN2025/01871 ”*En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar*” och till arbetet med att effektivisera tillståndsprocesser för energiproduktion generellt.

Både KN2025/01871 och SOU 2025:88 syftar till att tidigarelägga statens beslut i lokaliserings- och lämplighetsfrågor. Det vore därför olyckligt om dessa två processer utvecklas separat eller leder till dubbla besked med överlappande prövningsunderlag.

Utredningens förslag om ett ”*områdesanvändningsbesked*” enligt SOU 2025:88 liknar i många avseenden det initiala förslag om ”*principbeslut*” som presenterades i SOU 2025:7

(15 januari 2025), men som därefter förändrades väsentligt i de följande promemoriorna KN2024/01912 (30 maj 2025) och KN2025/01871 (3 oktober 2025), där begreppet ”*principbeslut*” också senare ersattes med ”*planbeslut*”.

De huvudsakliga skillnaderna mellan dessa förslag kan grovt sammanfattas enligt följande:

	Områdesanvändningsbesked (SOU 2025:88)	Planbeslut (KN2025/01871)
Syfte:	Juridiskt prövande och projektbundet. Syftar till att ersätta dagens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken med ett tidigt, bindande beslut från regeringen om markens och vattnets lämplighet. Gäller i huvudsak enskilda projekt, och delar av underlaget kan omfattas av sekretess.	Politiskt planerande och platsbundet. Syftar till att ge regeringen ett övergripande styrinstrument för var kärntekniska anläggningar kan tillåtas i framtiden. Är mer av en strategisk plan än ett beslut om enskild lokalisering, även om processen initieras av sökanden.
Process:	Den sökande (projektägaren) tar fram en översiktlig miljö-konsekvensbeskrivning (MKB) i samråd med länsstyrelsen. Regeringen tillämpar hushållnings-principerna (3 och 4 kap. MB) och gör en övergripande bedömning av Natura 2000-frågor. Kommunen måste tillstyrka innan regeringen kan ge ett bindande områdes-användningsbesked.	Regeringen tar själv fram planen, inklusive strategisk miljö-bedömning (SMB) och fullständig prövning av Natura 2000. Planen gäller därefter för samtliga efterföljande sökande inom området. Regeringen ansvarar för miljöbedömningen, men sökande kan bidra med underlag. Kommunen måste tillstyrka både planen och en kärnteknisk ansökan.
Rättsverkan:	Beskedet är bindande i efterföljande tillståndsprövning. Mark- och miljödomstolen prövar inte på nytt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.	Planen är inte bindande i efterföljande tillståndsprövningar utan endast vägledande i mark- och miljödomstolens prövning.
Övriga kärntekniska aspekter:	Eftersom förslaget gäller generellt för verksamheter enligt 17 kap. miljöbalken är prövningen begränsad till	Utöver mark- och vattenfrågor omfattar planbeslutet även särskilda kärntekniska frågor. Regeringen prövar strålskydd, beredskap, förutsättningar

	hushållnings-principerna och omfattar inte särskilda kärntekniska bedömningar.	för avfallshantering och totalförsvarets intressen.
--	--	---

Utredningen beskriver detta i detalj under 7.5.5 *“Krav på miljöbedömning och innehåll i en begäran om områdesanvändningsbesked”*. Samt konstaterar att det egna förslaget om ett tidigt besked om tillämpningen av hushållningsbestämmelserna i ett områdesanvändningsbesked är att föredra ur ett verksamhetsutövarperspektiv, jämfört med promemorians KN2025/01871 förslag om planbeslut och godkännandebeslut för kärntekniska anläggningar.

Vår synpunkt: Kärnfull Next delar denna bedömning. Vi ser att både SOU 2025:88 och den tidigare Kärnkraftsprövningsutredningen (SOU 2025:7) i grunden syftar till samma mål. Att möjliggöra ett tidigt, rättsligt tydligt och effektivt regeringsbesked i lokaliserings- och lämplighetsfrågor. Skillnaderna mellan förslagen tycks snarare böttna i begreppsmässig sammanblandning mellan strategisk och specifik miljöbedömning i ett tidigt skede, vilket i de senare promemoriorna (KN2024/01912 och KN2025/01871) lett till att processen utvecklats mot ett mer planlikt förfarande.

Enligt vår uppfattning bör regeringens tidiga ställningstagande utformas enligt den tydligare struktur som SOU 2025:88 föreslår, det vill säga som ett bindande, projektbundet delbeslut inom ramen för en proportionerlig, och översiktlig specifik miljöbedömning anpassad till beslutets syfte. Snarare än som ett övergripande planbeslut baserat på en strategisk miljöbedömning. Det är dock av största vikt att denna inte utvecklas till ett krav på fullständig miljökonsekvensbeskrivning, utan begränsas till att ge regeringen underlag för tillämpningen av 3–4 kap. miljöbalken.

Kärnfull Next menar därför att tillståndprocessen för ny kärnkraft bör linjera med denna utredning och bygga vidare på samma struktur som områdesanvändningsbeskedet. Samtidigt bör den inte helt ersätta den pågående utvecklingen av ett särskilt kärntekniskt beslut, utan integreras med den. Det innebär att den kärntekniska prövningen fortsatt bör omfatta de frågor som är specifika för kärnteknisk verksamhet, såsom strålskydd, beredskap, avfallshantering och totalförvar, men att dess mer allmänna karaktär utformas enligt samma modell som områdesanvändningsbeskedet.

Kärnfull Next är medvetet om att det inte ligger inom ramen för denna utredning att se över tillståndprocessen för kärntekniska anläggningar. Vårt syfte är inte att begära förändringar i sak inom detta område, utan att framhålla vikten av att de två lagstiftningsarbetena utvecklas parallellt och i samspel, så att de tillsammans stärker, inte fragmentiserar, statens samlade beslutsprocess. Vare sig det gäller verksamheter enligt 17 kap. miljöbalken i allmänhet eller kärntekniska anläggningar i synnerhet.

En sådan samordning skulle skapa ett mer enhetligt och överskådligt regelverk, minska behovet av tolkningar och överlappande tillämpningar samt ge en tydligare rollfördelning mellan stat, myndighet, kommun och verksamhetsutövare. Vi anser att det förslag som beskrivits ovan uppnår detta i linje med båda utredningarnas intentioner.

Samtidigt vill vi understryka att den nya lagen inte bör tolkas eller tillämpas på ett sätt som fördröjer eller försvårar den typ av tidig tillåtlighetsprövning som föreslås i KN2025/01871. Enligt utredningens egna tidsplaner väntas lagen om hushållning med mark- och vattenområden träda i kraft först omkring 2028, varför det är viktigt att detta inte leder till en faktisk paus i utvecklingen av prövningsprocessen för kärntekniska anläggningar. Regeringen bör därför låta reformspåren drivas vidare parallellt, men samtidigt säkerställa att erfarenheter och struktur enligt SOU 2025:88 delas med det pågående arbetet med kärnkraftsprocessen, så att regelverken utvecklas enhetligt och i samklang snarare än i separata spår.

3. Betydelse för Sveriges energiomställning

Reformen i SOU 2025:88 har potential att bli ett avgörande verktyg för att möjliggöra nya investeringar i fossilfri produktion.

Om den utformas i samklang med den pågående reformkedjan för ny kärnkraft (SOU 2025:7 och de efterföljande promemoriorna KN2024/01912 och KN2025/01871) kan Sverige etablera en internationellt konkurrenskraftig modell för tidig lokalisering och tillståndsprövning av strategiska energi- och industriprojekt.

För Kärnfull Next skulle ett integrerat områdesanvändnings- och tillåtlighetsbesked innebära att bolaget kan erhålla ett tidigt och rättsligt bindande regeringsbesked om platsens lämplighet, gå vidare med miljöprövning med minskad rättsosäkerhet och attrahera industriella och finansiella partners i ett tidigare skede. Ett sådant system skulle påtagligt stärka Sveriges förmåga att genomföra den elektrifiering och industriella omställning som krävs för att nå klimatmålen.

4. Avslutande synpunkter

Kärnfull Next AB anser att SOU 2025:88 är ett viktigt steg mot en modern, förutsebar och effektiv tillståndsprövningsprocess. Framgången för reformen beror dock på att den koordineras och inordnas i den struktur som utvecklats genom SOU 2025:7, KN2024/01912 och KN2025/01871.

Vi uppmanar regeringen att säkerställa att dessa reformer integreras så att inga dubbla eller motstridiga processer uppstår, att tydliggöra att den nya hushållningslagen ska fungera som en möjliggörare och inte som ett hinder för ny fossilfri elproduktion, samt att

införa tydliga kriterier för områdesanvändningsbesked som är relevanta för storskaliga energiprojekt och harmoniserade med tillåtlighetsbedömningen enligt miljöbalken.

En sådan samordning skulle skapa ett sammanhållet, effektivt och investeringsfrämjande tillståndssystem där statens tidiga beslut bidrar till ökad förutsägbarhet, stärkt samhällsplanering och ett snabbare genomförande av Sveriges energiomställning.

Kontakt

Kärnfull Next AB
Burgårdsgatan 18, 412 52 Göteborg
Org.nr 559367-8161
Kontaktperson: Christian Sjölander, VD
E-post: info@knxt.se
Webb: www.knxt.se